

PLIGTEN TIL AT REAGERE PÅ ANDET END BØRNS TÆNDER

En dugfrisk undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet viser, at fagfolk tøver med at underrette de sociale myndigheder om vold mod førskolebørn. Andre tal siger samtidig, at otte ud af ti fagpersoner mener, at de underretninger, der sendes af sted, kommer for sent. Men den tidlige indsats er afgørende. Overgreb på børn kan for eksempel ifølge Anne Melchior-Hansen, faglig leder i Servicestyrelsen, have meget alvorlige konsekvenser for hele barnets udvikling, hvis ikke der gribes hurtigt ind. Underretningspligten skal i fokus.

Som professionelt sundhedspersonale har man pligt til at videregive, når man har en mistanke om, at det barn eller den unge, der sidder i stolen, ikke trives. Forsker Helene Oldrup, der står bag en helt ny undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet konkluderer, at mange fagfolk er usikre på, hvad de sætter i gang med en underretning og derfor holder sig tilbage fra at underrette, når de har en mistanke. - De har brug for mere viden og dialog med forvaltningen, før de tager skridtet, siger hun i sin pressemeddelelse. Undersøgelsen kan frit downloades på www.sfi.dk. Og netop underretningspligten har fået

et særligt fokus i Barnets Reform, der trådte i kraft i januar 2011. Underretningspligten er blevet tydeliggjort, som det hedder i § 153. Men hvad betyder det helt konkret? Vi har stillet det spørgsmål og en række andre til faglig leder i Servicestyrelsen, Anne Melchior-Hansen.

Formuleringen at underretningspligten er tydeliggjort – kan du uddybe det nærmere?

Formålet med at tydeliggøre underretningspligten handler om at understrege vigtigheden af, at kommunen via underretningspligten

hurtigt får mulighed for at gribe ind og hjælpe de børn og unge, der har brug for særlig støtte. I forbindelse med Barnets Reform er det tydeliggjort i Servicelovens § 153, at fagpersoner SKAL underrette, hvis de i forbindelse med deres arbejde får kendskab til eller en mistanke om, at et barn eller ung under 18 år er udsat for vold eller seksuelle overgreb.

Hvorfor tror du, at otte ud af ti fagpersoner oplever, at de fleste underretninger sker for sent?

Der er mange barrierer i forbindelse med underretning – barriererne kan

Personalet på klinikken kan hurtigt afkode, om det barn, der sætter sig i stolen, er i trivsel eller har det skidt.

være af faglig, organisatorisk eller personlig karakter. Faglige barrierer kan f.eks. handle om en manglende viden omkring seksuelle overgreb og vold, eller en manglende viden om tegn og reaktioner hos børn og unge på mistrivsel generelt. De organisatoriske barrierer kan handle om, at kommunen ikke har et tilstrækkeligt effektivt beredskab, der for eksempel rækker helt ud til den kommunale tandpleje med

om, at det personligt kan være svært at rumme, hvis børn udsættes for seksuelle overgreb og vold. Det kan handle om, at ens egen opvækst måske indeholder tilsvarende oplevelser og derfor handlingsslammer. Ens egne normer og tabuer i forhold til seksuelle overgreb kan også vanskeliggøre italesættelsen og ens handleparathed, og færdes man i små samfund, hvor alle kender alle, kan det yderli-

Hvad vil du sige til tandlægerne derude for at få dem til at gå videre med de bekymringer, de har?

Underretningspligten er vigtig, men lige så vigtigt er det at få temaet drøftet blandt tandlæger og tandplejere – og her oplever jeg en meget stor lydhørhed og mobilisering hos især de to faggrupper. Et godt råd er at gøre sig sin rolle klar. Tandlæger og tandplejere er ikke og skal ikke påtage sig rollen som politi og efterforskere. De skal ikke løfte en bevisbyrde i den sammenhæng. De skal alene underrette på de faglige observationer, de gør sig i deres arbejde. Og her har de en unik rolle, dels fordi de følger børnene under hele deres opvækst, dels fordi de kommer tæt på børn og unge i tandlægesituationen, hvor børn, der måske er udsat for seksuelle overgreb, kan reagere kraftigt på at komme tæt på tandlægen, at skulle ligge ned i tandlægestolen, at skulle berøres i munden osv.

Min anbefaling er: Hellere en underretning for meget end for lidt – de børn, der udsættes for seksuelle

overgreb og vold har hårdt brug for, at nogen standser overgrebene ved at reagere med en underretning.

Hvem må man rådføre sig med, når man har en bekymring?

Det er vigtigt at reagere på ens faglige observationer, og på de reaktioner, som børn viser på generel mistrivsel. Hvis man vælger at afvente næste tandlægebesøg, og her igen ser reaktioner på mistrivsel, har man pligt til at reagere først og fremmest ved at tale med barnet og dets forældre og måske foretage en underretning. Her kan det absolut være på sin plads at drøfte sagen med sin leder eller ringe til f.eks. SISO's telefonrådgivning for at få andres faglige blik på bekymringer.

Nu er tandlægerne jo ikke indbefattet i gruppen af kommunalt sundhedspersonale som tværfagligt må diskutere en mistanke (SSD-samarbejdet), men man må altid rådføre sig med sin leder. Her udover vil jeg gerne bruge lejligheden til at opfordre alle til at benytte sig

af SISO's rådgivningstelefon. Den rådgivning er netop etableret med henblik på at støtte alle fagpersoner i forhold til sager omkring seksuelle overgreb og vold mod børn og unge. Her er intet for småt at ringe om – og rådgivning om underretning er et helt almindeligt tema at bringe ind her. I rådgivningen sidder socialfagligt uddannet personale, der kender til de kommunale sagsgange og har stor viden.

Hvad er dine erfaringer med samtykke i forhold til forældrene?

Det er meget vigtigt, at man som fagperson allerførst vurderer på sine faglige observationer og spørger sig selv, om den mistanke, man har, retter sig mod den ene eller begge forældre. Hvis det er tilfældet, må man IKKE orientere forældrene, fordi det kan forringe politiets muligheder for efterforskning. Som udgangspunkt er det Socialforvaltningen, der tager stilling til, om der skal foretages en politianmeldelse. Kommune og politi vurderer herefter sagen sammen og aftaler, hvor-

dan og hvornår forældrene skal orienteres.

Hvis mistanken ikke retter sig mod forældrene, er hovedreglen, at man altid orienterer forældrene om, at man vil sende en underretning, og i den forbindelse forsøger at få samtykke fra forældrene. Hvis de ikke vil give samtykke, skal man alligevel underrette. Det skal man som tandlæge, fordi man har underretningspligt, og denne underretningspligt går forud for ens tavshedspligt. Det gælder barnets trivsel.

Det nye tiltag i lovgivningen, der går på, at kommunen skal melde tilbage på underretningen, hvis underretteren ønsker det – har du erfaringer med, hvordan det virker?

Ordringen er for ny til at man endnu ved noget om virkningen. Lovgivningen trådte i kraft 1.1.2011, men jeg har store forhåbninger til, at det vil give den ønskede effekt, som mange har efterlyst. Det er meget vanskeligt at være i kontakt med børn, der mistrives, uden

Tandlæger og tandplejere er ikke og skal ikke påtage sig rollen som politi og efterforskere. De skal ikke løfte en bevisbyrde i den sammenhæng. De skal alene underrette på de faglige observationer, de gør sig i deres arbejde.

beskrivelse af retningslinjer, roller og ansvar i forbindelse med tidlig opsporing og konkret håndtering af sager, hvor børn og unge udsættes for seksuelle overgreb eller vold.

De personlige barrierer kan handle

gere vanskeliggøre en underretning. For hvad nu, hvis ens faglige observationer og mistanker ikke har noget på sig – så kan man frygte, at man kommer til at ødelægge noget både for barnet og dets familie.

samtidigt at vide, at der arbejdes hårdt på at afhjælpe barnets problemer. I den forbindelse vil jeg nævne, at selvom underretningen er gået igennem flere personer f. eks. fra en tandplejer til en ledende

ning til en undersøgelse eller foranstaltning.

Har du et eksempel på, at et barn eller en ung er blevet hjulpet?

Hellere en underretning for meget end for lidt – de børn, der udsættes for seksuelle overgreb og vold har hårdt brug for, at nogen standser overgrebene ved at reagere med en underretning.”

tandlæge, der har sendt underretningen på vegne af tandplejeren, så kan både tandplejer og ledende tandlæge få oplyst, om underretningen har givet anledning til handling. Man kan dog ikke få oplyst det konkrete indhold eller omfang af de undersøgelser eller foranstaltninger, som kommunen har iværksat – kun om underretningen har givet anled-

ning, fordi moren så ville få det at

Det er ikke længe siden, at jeg var vidne til en sags gennemgang, hvor en fagperson på forbilledlig vis fik spurgt ind til et barn, der mistroedes. Det resulterede i, at barnet betroede sig, hvorefter fagpersonen og lederen sammen underrettede kommunen. Det var meget svært for pigen at få tingene fortalt, og pigen ønskede ikke denne underretning, fordi moren så ville få det at

vide. Hun var hunderød for sin mors reaktioner, fordi krænkeren var hendes stedfar. Sagsbehandleren politianmeldte sagen på baggrund af underretningen, og pigen blev videoafhørt. Nu afventer retssagen. Pigen er i sikkerhed i forhold til nye overgreb og i øvrigt på vej på efterskole efter eget ønske og i fuld enighed med moren. Denne fagperson, der tog den første snak med pigen og sendte underretningen af sted, har gjort en kæmpe forskel for det barn, og det er al mulig anerkendelse værd.

Opskriften på en underretning. – hvordan gør man?

Der er ingen bestemte formkrav til en underretning, men for at kommunen kan have et fornuftigt grundlag at vurdere sagen på, er det væsentligt, at underretningen indeholder så præcise oplysninger som muligt:

- Kontaktoplysninger på barnet (navn, cpr.nr., bopæl, osv.)

- Kontaktoplysninger på den eller de, der har forældremyndigheden.
- Baggrunden for din underretning.
- Dine observationer vedr. barnet og evt. familien.
- Generel beskrivelse af barnets fysiske, psykiske og sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder – hvis du har kendskab til det.
- Samarbejdet med forældrene.
- Barnets fremmøde.
- Dit forhold til barnet.
- Andre oplysninger om barnet, som du finder vigtige.
- Hvis underretningen er gennemgået med forældrene, så beskriv deres kommentarer/reaktioner.
- Hvis underretningen er sendt uden om forældrenes viden, skal dette begrundes (f.eks. fordi din mistanke retter sig mod en eller begge forældre).

Underretningen skal sendes til kommunen, nærmere bestemt den forvaltning, der behandler sager om

særlig støtte til børn og unge (typisk Børne – familieafdelingen eller Socialforvaltningen – det kan hedde noget forskelligt i hver enkelt kommune) – undersøg også, om der er et skriftligt beredskab i kommunen, der beskriver, hvor en underretning skal sendes hen.

Hvis du har sendt en underretning til kommunen, men ikke mener, at kommunen gør nok, så kan du også sende din underretning til Den sociale Ankestyrelse, mail ast@ast.dk.

Ønsker du at drøfte din underretning eller dine observationer, inden du sender den af sted, så ring til SISO's telefonrådgivning på tlf. 20 77 11 20. Rådgivningen har åbent på alle hverdage. Mandag til onsdag fra kl. 9.30-15.00. Torsdag fra 9.30 – 18.00 og fredag fra 9.30-13.00.

Hent mere viden:

“Håndbog om Barnets Reform”. Udgivet af Servicestyrelsen, maj 2011. Kan frit downloades på www.servicestyrelsen.dk Skriv “Håndbog om Barnets Reform” i søgefeltet.

“Handling bag ord – samlet strategi til forebyggelse og bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn”. Udgivet af Justitsministeriet maj 2011, findes på www.justitsministeriet.dk

“Den professionelle tvivl – tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge”. Udgivet af SISO, Servicestyrelsen i 2011. www.servicestyrelsen.dk og www.siso-boern.dk.